

Мялковський В. А.
аспірант кафедри менеджменту
Національного університету біоресурсів
і природокористування
м. Київ, Україна

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-273-2-8>

ПРОГНОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ РОСЛИНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ ПОВОЄННОГО ПЕРІОДУ

Урожайність визначається як найважливіший показник, що відображає рівень ефективності виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами. Від правильного планування і прогнозування рівня урожайності сільськогосподарських культур багато в чому залежить ефективність виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами та якість планового економічного рівня таких економічних категорій, як: собівартість, продуктивність праці, рентабельність, прибутковість, і інші економічні показники результативності агропромислового виробництва. Таким чином, урожайність культур як загалом так і в кожному господарстві зокрема грає одну з перших ролей, і виробник сільськогосподарської продукції повинен прагнути до постійного підвищення урожайності всіх культур [1].

Війна в Україні досить суттєво скоротила масштаби сільськогосподарського виробництва і видозмінила його структуру. Поточний стан посівів озимини (якої ще до війни було засіяно на 4,4% менше, ніж у 2020 р.) оцінюється як задовільний, однак очікується, що урожайність сільськогосподарських культур досить суттєво зменшиться у зв'язку з відсутністю спроможностей проведення їх повномасштабного весняного підживлення й

асекурації подальшого захисту посівів унаслідок активних бойових дій у багатьох регіонах країни і через руйнування ланцюжків поставок відповідних ресурсів. Однак і у відносно спокійних регіонах країни сільськогосподарська діяльність, дедалі більше стає проблемною. Якщо весняна посівна проводилася значною мірою на основі застосування заздалегідь накопичених аграріями ресурсів і результативність її проведення в цілому визначалася воєнним статусом конкретних територій, то такі фактори як в подальшому обмежене через втрату портів постачання палива, добрив і засобів захисту рослин може набагато відчутніше та негативно позначитися на динаміці агровиробництва і стані національної продовольчої безпеки. Зменшення посівної площі спричинено окупацією та введенням активних бойових дій на території Херсонської, Запорізької, Донецької, Луганської областей; розграбуванні російськими військовими українських аграріїв, а саме крадіжка та вивезення в росію с/г техніки та зернових культур; замінуванні посівних площ та знищення інфраструктури.

У відповідності до оцінок експертів, Україна в 2022 р. загалом може недоотримати близько 42% щорічного врожаю зернових і зернобобових; 53% – гречки; 68% - помідорів; 36% – картоплі; 46% – цибулі; 38% – моркви; 45% – огірків; 32% – капусти; 35% – буряків і багатьох інших культур [2]. Імовірні втрати валової продукції сільського господарства в 2022 році можуть становити від 30% за оптимістичним сценарієм до 45% за песимістичним, насамперед, виробництво зернових культур може скоротитися на 25–38 млн т [3].

Очевидно, що в повоєнний період постане питання оптимізації структури як зернового господарства, так сільськогосподарського виробництва загалом, а також відновлення ефективності виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами на основі врахування рівня ресурсного та фінансового забезпечення, обсягів внутрішніх потреб в продукції з урахуванням її переробки, обсягів експорту та витрат на нього, пошкодженої інфраструктури агробізнесу тощо [4].

Відновлення і подальше підвищення в повоєнний період ефективності виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами, рівня продовольчого забезпечення населення України, як і розвиток агропродовольчого експорту, вимагатимуть переходу до реалізації довгострокових цілей забезпечення національної продовольчої безпеки шляхом: асекурації достатності раціону в розрізі основних продуктів харчування; підвищення економічної доступності продовольства; гарантування продовольчої самозабезпеченості держави та її регіонів. Імплементация таких довгострокових цілей полягатиме на нарощуванні обсягів і асортименту агропродовольчого виробництва та продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами як наслідку його інноваційної модернізації та структурної трансформації [5].

Повоєнна відбудова вітчизняного аграрного сектору повинна мати на меті реалізацію повномасштабної модернізації виробничих процесів як єдиного шляху забезпечення довгострокового стабільного зростання агропродовольчого виробництва, а в основу вибору стратегічного вектору модернізації аграрного сектору потрібно покласти концепцію екологічного ресурсозберігаючого сільського господарства, що забезпечить: покращення якості продуктів харчування для населення країни; збереження і відтворення родючості сільськогосподарських угідь як визначального фактору продовольчої безпеки в довгостроковій перспективі; розширення експортного потенціалу агропродовольчої продукції за рахунок сегмента високоякісної, затребуваної та конкурентоспроможної продукції. Таким чином, ключовими структурними компонентами модернізації повинні стати стале водо- і енергозабезпечення, землекористування й виробництво продовольства, ефективне застосування виробничих ресурсів і управління відходами всіма групами аграріїв [6].

Для економічної ефективності виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами в умовах повоєнного періоду необхідно буде проводити глибокий статистико-економічний аналіз застосування землі, завданням

якого є вивчення використання земельних угідь в господарстві з урахуванням інтенсифікації та раціонального землекористування. Оскільки основне завдання інтенсифікації полягає у підвищенні виходу продукції з розрахунку на одиницю наявних виробничих ресурсів – земельних угідь, трудових ресурсів, основних фондів і оборотних засобів [7]. Дані заходи нададуть змогу Україні пережити кризовий 2022 рік та з оптимізмом готуватися до викликів у 2023 році. Зменшення впливу військової агресії РФ, розблокування морських портів та пошук альтернативних шляхів для експорту сільськогосподарських культур надасть змогу зменшити ймовірність світового голоду [8].

Таким чином, підтримуючі заходи щодо економічної ефективності виробництва продукції рослинництва сільськогосподарськими підприємствами в умовах повоєнного періоду повинні бути скеровані інституційними структурами на формування потрібних кондицій для інтенсифікації сільського господарства.

Література:

1. Зінченко О. І. Рослинництво : підручник / за ред. О. І. Зінченка / О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко. Київ : Аграрна освіта, 2001. 591 с.
2. В Україні запускають ініціативу, яка допоможе запобігти продовольчій кризі. ProAgro. 2022. URL: <https://proagro.com.ua/news/ukr/v-ukrayini-zapuskayut-inicziatyvu-yakadopomozhe-zapobigty-prodovolchij-kryzi.html> (дата звернення: 08.12.2022).
3. Прогноз: В 2022 році Україна може зібрати близько 50 млн т зернових і 16 млн т олійних культур. ucab. 2022. URL: https://ucab.ua/ua/pres_sluzhba/novosti/prognoz_v_2022_rotsi_ukraina_mozhe_zibrati_blizko_50_mln_t_zernovikh_i_16_mln_t_oliynikh_kultur?category=29779 (дата звернення: 08.12.2022).
4. Ільчук М. М., Коновал І. А., Водніцький М. В. Стабілізація ринку зерна в Україні в повоєнний період. *Біоекономіка і аграрний бізнес*. 2022. № 13(1). С. 14–24. DOI: [http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy13\(1\).2022.14-24](http://dx.doi.org/10.31548/bioeconomy13(1).2022.14-24) (дата звернення: 08.12.2022).
5. Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Забезпечення продовольчої безпеки України: повоєнний контекст. *Економіка України*.

2022. № 7. С. 21–42. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2022.07.021> (дата звернення: 08.12.2022).

6. Mc Carthy U., Uysal I., Badia-Melis R. et al. Global food security – Issues, Challenges and Technological Solutions. *Trends in Food Science & Technology*. 2018. Vol. 77. No. 7. P. 11–20. URL: <https://researchrepository.ucd.ie/bitstream/10197/10016/2/Global%20Food%20Security%20Mc%20Carthy%20et%20al%20MANUSCRIPT.pdf> (дата звернення: 08.12.2022).

7. Чукіна І. В., Коваленко Г. О., Жмуденко В. О. Напрями і стратегічні пріоритети ефективного розвитку виробничо-господарської структури аграрних підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 6. С. 21–26. DOI: 10.32702/2306-6814.2021.6.21 (дата звернення: 08.12.2022).